

สมาคมธนาคารไทย

THE THAI BANKERS' ASSOCIATION

5/13 หมู่ 3 ชั้น 4 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
5/13 Moo 3, 4th Floor, Chaengwattana Road, Pak-kret, Nonthaburi 11120, Thailand
Tel. : +66 (0) 2558-7500, Fax. : +66 (0) 2558-7509, E-mail : tbaoffice@tba.or.th

ที่ ส.1367/2561

19 ธันวาคม 2561

เรื่อง เช็คหรือตราสารทางการเงินที่ผู้ออกไม่มีถิ่นฐานอยู่ในราชอาณาจักรไทย ไม่เรียกเก็บเงินผ่านระบบ ICAS

เรียน กรรมการผู้จัดการ
ธนาคารสมาชิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่าง หลักเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างธนาคารสมาชิก ในระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพ เช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค

เพื่อรองรับการยกเลิกการแลกเปลี่ยนเช็คกลุ่มพิเศษที่จะเริ่มดำเนินการในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ปรับแก้ไขระเบียบ และหลักเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างธนาคารสมาชิกในระบบ ICAS โดยในข้อ 1.4 เช็คหรือตราสารทางการเงินที่ผู้ออกไม่มีถิ่นฐานอยู่ในราชอาณาจักรไทยไม่ให้เรียกเก็บเงินผ่านระบบ ICAS และจากการประชุมธนาคารสมาชิกในระบบ ICAS เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2561 เห็นว่าปัจจุบัน ธนาคารต่างประเทศหลายแห่งได้มีนโยบายไม่ออกเช็คหรือตราสารสั่งจ่ายให้ธนาคารตัวแทนเป็นผู้จ่ายเงิน ประกอบกับเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย จึงได้มีมติตกลงร่วมกัน ในการงดการให้บริการรับฝากเช็คหรือตราสารทางการเงินที่ผู้ออกไม่มีถิ่นฐานในราชอาณาจักรไทย เพื่อเรียกเก็บระหว่างธนาคาร ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562 เป็นต้นไป

ในการนี้สมาคมฯ จึงเรียนมายังท่านเพื่อประสานงานกับธนาคารและลูกค้าในต่างประเทศว่า ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562 เป็นต้นไป เช็คหรือตราสารทางการเงินที่ผู้ออกไม่มีถิ่นฐานอยู่ในราชอาณาจักรไทย จะไม่เรียกเก็บผ่านระบบ ICAS โดยให้ติดต่อธนาคารผู้จ่ายในประเทศไทย ตามที่ธนาคารผู้ออกเช็ครระบุเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกอบศักดิ์ ดวงดี)

เลขาธิการ

(ร่าง)
หลักเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างธนาคารสมาชิก
ในระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค
(Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

เพื่อให้การดำเนินงานของระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ให้ธนาคารสมาชิกถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างธนาคารสมาชิกในระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบตัวเช็คที่รับฝากและแสดงผลการตรวจสอบ
2. การเรียกเก็บเงินกรณีเช็คกราดภาพไม่ได้
3. การแจ้งผลเช็คคืนแก่ลูกค้า
4. การแก้ไขคลาดเคลื่อนภายหลังสิ้นสุดการหักบัญชีรอบการชำระดุลหักบัญชีแล้ว
5. มาตรฐานขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ
6. การใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการจัดทำและตรวจภาพเช็ค
7. การเก็บรักษาเช็คที่ผ่านการเรียกเก็บ
8. ความรับผิดชอบของธนาคารสมาชิก

1. การตรวจสอบตัวเช็คที่รับฝากและแสดงผลการตรวจสอบ

1.1 การตรวจสอบความสมบูรณ์ของตัวเช็คตามกฎหมายและข้อมูลสาระสำคัญของหน้าเช็ค และใส่ค่าแสดงผลการตรวจสอบ (Physical Condition Tag: PCT) ในข้อมูลเช็คก่อนส่งเข้าเรียกเก็บในระบบ เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ธนาคารผู้จ่ายระมัดระวังในการอนุมัติตัดจ่ายเงินตามเช็ค โดยค่า PCT มี 6 ค่า ตั้งแต่ 00 ถึง 05 เรียงตามลำดับความเสี่ยง โดยค่า 05 มีความเสี่ยงสูงสุด ดังนี้

(1) ตรวจสอบลักษณะเนื้อกระดาษเช็ค โดยเช็คปลอมจะสะท้อนแสงภายใต้รังสีเหนือม่วง (Black Light) หากตรวจสอบพบว่าเป็นเช็คปลอมให้ใส่ค่า PCT เป็น 05

(2) ตรวจสอบลายน้ำกลาง ICS สำหรับเช็คมาตรฐานที่ ธปท.ประกาศกำหนด ซึ่งมีลายน้ำกลาง ICS หากผลการตรวจสอบพบว่ามีลายน้ำกลาง ICS ให้ใส่ค่า PCT เป็น 05

(3) ตรวจสอบตัวเช็ค กรณีเป็นเช็คที่ไม่สามารถจัดทำเป็นภาพได้ ประกอบด้วย เช็คชำรุดที่กราดภาพไม่ได้ เช็คที่มีสิ่งอื่นติดมา เช็คที่มีรอยฉีกขาด เช็คที่มีรอยยับ เช็คที่ปรุจำนวนเงิน รวมทั้งตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน หรือตราสารอื่นใดที่ส่งจ่ายเงินโดยมีกำหนดเวลา ให้จัดทำข้อมูลและภาพใบแทนส่งเรียกเก็บในระบบและให้ใส่ค่า PCT เป็น 02

(4) ตรวจสอบข้อมูลสาระสำคัญของหน้าเช็ค ดังนี้

(4.1) เช็คปกติ ให้ใส่ค่า PCT เป็น 00

(4.2) เช็คที่มี Check Digit ไม่ถูกต้องใส่ค่า PCT เป็น 01

(4.3) เช็คตราประทับ ให้ใส่ค่า PCT เป็น 03

(4.4) เช็คที่มีการแก้ไขข้อความ ให้ใส่ค่า PCT เป็น 04

1.2. การกราดภาพเช็ค หากอ่าน MICR (Magnetic Ink Character Recognition) ไม่ได้ทุกตำแหน่ง ให้สงสัยว่าเป็นเช็คปลอมให้ใส่ค่า PCT เป็น 05

1.3 การใส่ค่า PCT

กรณีที่มีข้อสังเกตเดียวบนตัวเช็คให้ใส่ค่า PCT ตามที่กำหนดในข้อ 1.1 และ 1.2 สำหรับกรณีที่มีหลายข้อสังเกตบนตัวเช็คให้ใส่ค่า PCT สูงสุด ยกเว้นเช็คกลุ่มที่จัดทำภาพใบแทนจะใส่ค่า PCT 02 เท่านั้น

1.4 เช็คหรือตราสารทางการเงินที่ผู้ออกไม่มีถิ่นฐานอยู่ในราชอาณาจักรไทยไม่ให้เรียกเก็บเงินผ่านระบบ ICS

2. การเรียกเก็บเงินกรณีเช็คกราดภาพไม่ได้

2.1 เช็คที่กราดภาพไม่ได้ ให้ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บส่งสำเนาภาพเช็คหรือต้นฉบับให้ธนาคารผู้จ่าย เพื่อการอนุมัติตัดจ่าย

2.2 การเรียกเก็บเงินจากตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ให้ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บนำต้นฉบับมาแลกเปลี่ยนในวันที่เรียกเก็บ เพื่อแจ้งผลการเรียกเก็บให้แก่ลูกค้าภายใน 1 วันทำการ หากธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บไม่นำต้นฉบับมาแลกเปลี่ยนกันที่สถานที่ตามที่กำหนด ให้ธนาคารผู้จ่ายคืนด้วยเหตุผลเช็คคืน “ข้อ 50 ไม่สามารถตรวจสอบได้ โปรดส่งต้นฉบับเรียกเก็บใหม่”

3. การแจ้งผลเช็คคืนแก่ลูกค้า

3.1 กรณีเช็คคืนแก่ลูกค้า ให้ธนาคารผู้จ่ายจัดทำและส่งข้อมูลเช็คที่ต้องส่งคืนพร้อมเหตุผลการคืนเช็คผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็ค เพื่อให้ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บเป็นผู้จัดทำใบแจ้งผลเช็คคืนและเอกสารแจ้งหักบัญชีซึ่งจะต้องลงนามโดยเจ้าหน้าที่ของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ พร้อมแนบเช็คคืนให้แก่ลูกค้าเจ้าของบัญชีผู้นำฝากเช็ค โดยให้ถือว่าใบแจ้งผลเช็คคืนและเอกสารแจ้งหักบัญชีเป็นเอกสารแสดงการปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คของธนาคารผู้จ่าย

3.2 มาตรฐานของใบแจ้งผลเช็คคืน ต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อธนาคารและหรือสาขา ของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ
- (2) ชื่อธนาคารและสาขา ของธนาคารผู้จ่าย
- (3) วันที่เช็คคืน
- (4) เหตุผลการคืนเช็คและคำอธิบายเพิ่มเติม
- (5) รหัสเฉพาะ (Unique Identification: UID)
- (6) เลขที่เช็ค

- (7) เลขที่บัญชีผู้ส่งจ่าย
- (8) จำนวนเงินตามเช็ค
- (9) ข้อความว่า “ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยให้ติดต่อสาขาธนาคารเจ้าของเช็ค (ธนาคารผู้จ่าย)”

3.3 มาตรฐานของเอกสารแจ้งหักบัญชี ต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อธนาคารและหรือสาขา ของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ
- (2) ชื่อธนาคารและสาขา ของธนาคารผู้จ่าย
- (3) ชื่อลูกค้าเจ้าของบัญชีผู้นำฝากเช็คและหรือเลขที่บัญชีของลูกค้าเจ้าของบัญชีผู้นำฝากเช็ค
- (4) เลขที่เช็ค
- (5) จำนวนเงินตามเช็ค
- (6) วันที่หักบัญชี
- (7) เหตุผลการคืนเช็ค
- (8) ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่ของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ

4. การแก้ไขคลาดเคลื่อนภายหลังสิ้นสุดการหักบัญชีรอบการชำระดุลหักบัญชีแล้ว

4.1 กรณีจำนวนเงินบนเช็คไม่ตรงกับจำนวนเงินที่ส่งเรียกเก็บ

(1) เมื่อสิ้นสุดการหักบัญชีรอบการชำระดุลหักบัญชีแล้ว หากธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บหรือธนาคารผู้จ่ายตรวจสอบพบว่าจำนวนเงินบนเช็คไม่ตรงกับจำนวนเงินที่ส่งเรียกเก็บ ให้ธนาคารสมาชิกผู้เสียประโยชน์จัดทำใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อนตามรูปแบบ มาตรฐาน และวิธีการ ที่ ธพท. กำหนด เพื่อส่งเรียกเก็บในระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็ค

(2) ในกรณีที่ธนาคารสมาชิกผู้ได้ประโยชน์ที่ได้รับข้อมูลและภาพใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อนตรวจสอบพบว่าข้อมูลและภาพใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อนฉบับใดไม่ถูกต้อง ให้ธนาคารสมาชิกผู้ได้ประโยชน์แจ้งคืนข้อมูลรายการแก้ไขคลาดเคลื่อนที่ไม่ถูกต้องดังกล่าว เพื่อให้ธนาคารสมาชิกผู้เสียประโยชน์ที่ส่งเรียกเก็บทราบ

เมื่อธนาคารสมาชิกผู้เสียประโยชน์และธนาคารสมาชิกผู้ได้ประโยชน์ได้มีการตกลงกันหรือได้มีการแก้ไขรายการแก้ไขคลาดเคลื่อนให้ถูกต้องด้วยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่ายแล้ว ให้ธนาคารสมาชิกผู้เสียประโยชน์จัดทำใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อนสำหรับกรณีดังกล่าวใหม่ เพื่อส่งเรียกเก็บในระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็ค

4.2 กรณีต้องการคืนหรือไม่คืนเช็คหลังจากสิ้นสุดการหักบัญชีรอบการชำระดุลหักบัญชีแล้ว

(1) เมื่อสิ้นสุดการหักบัญชีรอบการชำระดุลหักบัญชีแล้ว หากธนาคารผู้จ่ายต้องการคืนหรือไม่คืนเช็คที่ผ่านการเรียกเก็บแล้วและได้มีการตกลงยอมรับการแก้ไขกันทั้งสองฝ่าย ให้ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บหรือธนาคารผู้จ่าย (แล้วแต่กรณี) จัดทำใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อนตามรูปแบบ มาตรฐาน

และวิธีการที่ ธพท. กำหนด พร้อมระบุเหตุผลการคืนเช็คในช่องอื่น ๆ ของแบบฟอร์มใบแจ้งแก้ไข คลาดเคลื่อน เพื่อส่งเรียกเก็บในระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็ค

(2) ในกรณีที่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บหรือธนาคารผู้จ่าย (แล้วแต่กรณี) ที่ได้รับข้อมูลและ ภาพใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อน ตรวจสอบพบว่าข้อมูลและภาพใบแจ้งแก้ไขคลาดเคลื่อนฉบับใดไม่ถูกต้อง ให้ธนาคารสมาชิกนั้นแจ้งคืนข้อมูลรายการแก้ไขคลาดเคลื่อนที่ไม่ถูกต้องดังกล่าว เพื่อให้ธนาคาร ผู้จ่ายที่ต้องการคืนหรือไม่คืนเช็คทราบ

4.3 การแก้ไขคลาดเคลื่อนตามข้อ 3.1 และ 3.2 ที่ส่งเรียกเก็บในระบบการหักบัญชีเช็ค ด้วยภาพเช็คผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็คเสร็จสิ้นแล้ว ให้ถือว่าธนาคารผู้จ่ายแจ้งข้อมูลที่ คลาดเคลื่อนผ่านบริการด้านการเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์โดยอัตโนมัติ ระบบจะดำเนินการจัดการเก็บ การแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวไว้ในระบบการจัดเก็บภาพเช็คให้ถูกต้อง (IAS Automatic Data Correction) ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

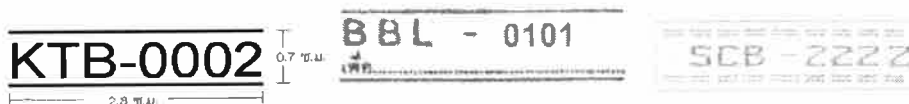
อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนอื่นๆ นอกเหนือจากวรรคแรก ให้ธนาคารผู้จ่ายแจ้งข้อมูลที่ คลาดเคลื่อนผ่านบริการด้านการเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ ธพท. ดำเนินการจัดเก็บการแก้ไข ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวไว้ในระบบการจัดเก็บภาพเช็คให้ถูกต้องด้วย

5. มาตรฐานขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ

ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บมีหน้าที่ประทับหรือพิมพ์ขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ของธนาคารบน เช็คที่รับฝากเพื่อเรียกเก็บ ดังนั้น เพื่อมิให้มีการประทับหรือพิมพ์ขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ครอบคลุมข้อมูล สำคัญบนเช็ค จึงกำหนดมาตรฐานขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ดังต่อไปนี้

5.1 ขนาดมาตรฐานขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing)

ขนาดมาตรฐานขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ให้มีความกว้าง 2.8 เซนติเมตร และความสูง 0.7 เซนติเมตร สำหรับข้อความภายในขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ให้มีชื่อย่อธนาคารเป็นภาษาอังกฤษ ตามที่ธนาคารสมาชิกเจ้าของขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ได้แจ้งแก่ศูนย์หักบัญชี โดยไม่กำหนด รูปแบบตัวอักษร แต่ตัวอักษรดังกล่าวต้องอยู่ภายในขนาดพื้นที่ที่กำหนด สามารถอ่านได้ง่าย ตามด้วย รหัสสาขา 4 หลักของธนาคารสมาชิกเจ้าของขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) หรือตัวหนังสือที่กรอกด้วย ปลายมือก็ได้ ตามตัวอย่าง

5.2 สีของขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing)

สีของขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ห้ามใช้สีแดง เนื่องจากจะทำให้เห็นขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ไม่ชัดเจนเมื่อจัดทำหรือแปลงเป็นภาพเช็ค

5.3 พื้นที่ในการขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing)

ธนาคารสมาชิกจะต้องประทับหรือพิมพ์ขีดคร่อมเฉพาะ (Crossing) ในบริเวณที่ไม่รบกวนข้อมูลสำคัญบนเช็ค เพื่อให้สามารถอ่านและพิจารณาข้อมูลบนภาพเช็คได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

6. การใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการจัดทำและตรวจภาพเช็ค

ธนาคารสมาชิกจะต้องใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการจัดทำภาพเช็คให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการจัดทำข้อมูลและกำหนดค่าแสดงผลการตรวจสอบตัวเช็ค Physical Condition Tag (PCT) ข้างต้น และใช้ความระมัดระวังในการพิจารณาภาพเช็ค

ในกรณีที่ธนาคารผู้จ่ายไม่สามารถพิจารณาจ่ายเงินจากการดูภาพเช็คที่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บส่งมาได้ ให้ธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างดีที่สุด เพื่อรักษาประโยชน์ของลูกค้า เช่น ติดต่อธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม และติดต่อลูกค้าเพื่อยืนยันการส่งจ่าย เป็นต้น ทั้งนี้ ธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บอาจหารือแนวทางดำเนินการและตกลงร่วมกันเพื่อการพิจารณาอนุมัติตัดจ่าย เพื่อให้ลูกค้าทราบผลการเรียกเก็บภายใน 1 วันทำการ

7. การเก็บรักษาเช็คที่ผ่านการเรียกเก็บ

สำหรับเช็คที่ผ่านการเรียกเก็บซึ่งจัดเก็บไว้ที่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ ให้ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บเช็ค โดยอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บเช็คของธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บที่ ธปท. ประกาศกำหนด และในกรณีที่มีการฟ้องร้อง ซึ่งจำเป็นต้องนำเช็คมาใช้เป็นพยานหลักฐานโดยไม่อาจใช้ภาพเช็คได้ หากธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บไม่สามารถจัดส่งเช็คดังกล่าวได้ ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ระบุไว้ตามหน้าเช็ค

เช็คมูลค่าสูงที่ผ่านการเรียกเก็บแล้ว ให้ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บนำส่งเช็คต้นฉบับให้ธนาคารผู้จ่ายเพื่อการจัดเก็บเช็คตามมูลค่า หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ธนาคารสมาชิกตกลงร่วมกัน

8. ความรับผิดชอบของธนาคารสมาชิก

ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บมีหน้าที่สนับสนุนการอนุมัติตัดจ่ายของธนาคารผู้จ่าย และการใส่ค่า PCT เพื่อแจ้งเตือนให้ธนาคารผู้จ่ายระมัดระวังในการอนุมัติตัดจ่ายเงินตามเช็ค หากธนาคารสมาชิกไม่ได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ธนาคารสมาชิกจะต้องรับผิดชอบต่อธนาคารคู่กรณีตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ทั้งนี้ไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ระบุไว้ตามหน้าเช็ค